

MONEDE BIZANTINE DINTR-O COLECȚIE CONSTANȚEANĂ

GABRIEL CUSTUREA

În rândurile următoare prezentăm două monede bizantine aparținând unei colecții particulare¹. Prima este o hexagramă emisă de Constantin IV, descoperită în anul 1998 la Agighiol (jud. Tulcea), iar cea de-a doua un miliaresion emis de Vasile II, fără precizări asupra provenienței. Dăm în continuare catalogul pieselor²:

Constantin IV

1. AR. Hexagramă, ↓ 7,21 g, 22x20,5 mm,
(fals din bronz argintat).
DOW II, p. 534-535, cls. II, nr. 22(23),
Constantinopol, a: 668-673.
MIB III, p. 258, nr. 63B,
Constantinopol, a: 668-669.
Vasile II - Constantin VIII

2. AR. Miliariesion, ↓ 2,12 g, 22 mm.
DOW III, 2, p. 629, cls. IIA, nr. 17f,
Constantinopol, a: 977-989.

Moneda emisă de Constantin IV se alătură unui număr destul de semnificativ de descoperiri dobrogene cum sunt solidi de la Istria³ și Tulcea⁴, hexagramele de la Niculițel⁵ și Valea Teilor⁶ sau folles de la Mangalia⁷. De remarcat că la Silistra a fost descoperită întreaga serie de emisiuni (aur, argint și bronz)⁸. Fără informații pre-

1. Mulțumim și pe această cale d-lui V. Mihalache pentru permisiunea de a publica cele două piese.

2. W. Hahn, *Moneta Imperii Bizantini*(MIB), III, Viena, 1981; Ph. Grierson, *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks and in Whittemore Collection, II Phocas to Theodosius III, 602-717*, Washington, 1968; idem, *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks and in the Whittemore Collection, III, Leon III to Nicephorus III, 717-1081*, Washington, 1973 (DOW, II, III).

3. H. Nubar, in SCIV, 17, 1966, 3, p. 605, nr. 1.

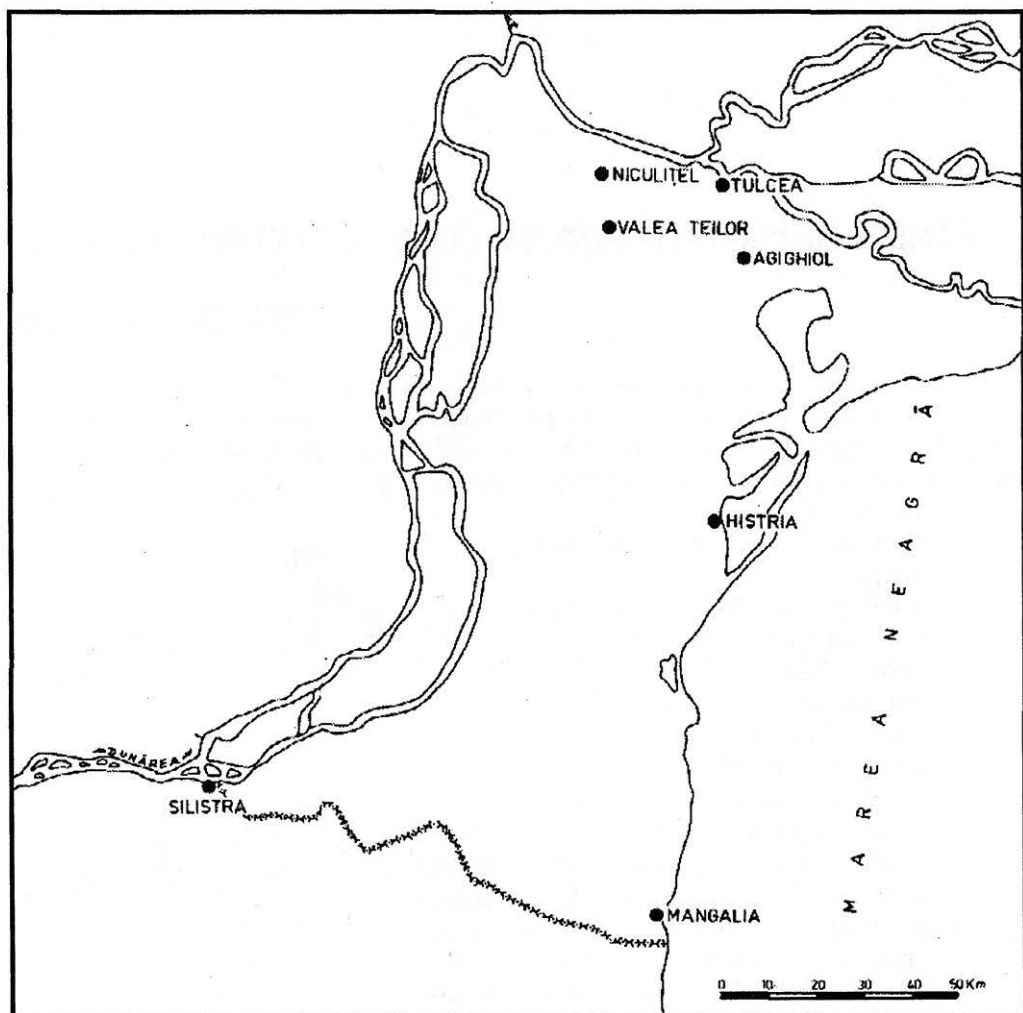
4. B. Mitrea, in Dacia, NS, 7, 1963, p. 599, nr. 60.

5. E. Oberländer-Târnoveanu, Em. M. Constantinescu, in Mousaios, 4/1, 1994, p. 331-332, nr. 33.

6. E. Oberländer-Târnoveanu, in SCN, 7, 1980, p. 164, nr. 3.

7. Gh. Poenaru-Bordea, in Pontica, 4, 1971, p. 329, n. 46; idem, R. Ocheșeanu, A. Popescu, in SCN, 12, 1998, p. 85, nr. 46.

8. E. Oberländer-Târnoveanu, in CN, 7, 1996, p. 105.

Harta descoperirilor monetare izolate din vremea lui Constantin IV.

cise mai sunt consemnate o piesă de 1/2 tremissis⁹ și un folles¹⁰.

Trebuie subliniată repartiția acestor descoperiri de-a lungul Dunării și pe litoralul Mării Negre sau în imediata apropiere, ceea ce indică și căile de penetrație monetară în provincie.

Din cele expuse se constată interesul deosebit al autorității bizantine pentru apărarea zonei, interes reflectat prin prezența emisiunilor din metal prețios. În același timp, așa cum se sublinia într-o lucrare recentă¹¹, răspândirea monedelor din bronz probează încă supraviețuirea unor nuclee urbane, cum sunt Mangalia, dar mai ales Silistra.

Pentru a sublinia importanța interesului imperiului în zona Dunării de Jos amintim și sigiliul împăratului Constantin IV descoperit la Silistra¹².

Miliariesionului de la Vasile II, foarte probabil găsit în Dobrogea, întregeste puținele descoperiri izolate din metal prețios ale împăraților asociați. Astfel, cunoaștem de la Dinogetia trei nomisme histamenon și șapte nomisme tetarteon păstrate în colecția Institutului de arheologie „V. Pârvan” din București¹³, două nomisme histamenon de la Isaceea¹⁴ și una din Dobrogea¹⁵. Emisiuni de argint au fost descoperite la Derwent¹⁶, Dinogetia¹⁷ și Mahmudia¹⁸. Penetrarea acestor nominaluri din metal prețios poate fi pusă în legătură cu frământările politice și militare din zonă la sfârșitul secolului al X-lea - începutul secolului al XI-lea¹⁹.

Publicarea celor două piese întregeste informațiile numismatice asupra provinciei bizantine de la Dunărea de Jos și se încadrează efortului susținut de editare a descoperirilor întreprins de specialiștii români mai ales în ultimile trei decenii.

9. Gh. Poenaru-Bordea, R. Ocheșeanu, în BSNR, 77-79, 1983-1985, 131-133, p. 194, nr. 42.

10. Gh. Poenaru-Bordea, I. Donoiu, în BSNR, 75-75, 1981-1982, 129-130, p. 238, nr. 5.

11. E. Oberländer-Târnoveanu, *op. cit.*, p. 106.

12. *Ibidem*, n. 42.

13. Gh. Mănușu-Adameșteanu, *Contribuții arheologice și numismatice la istoria Dobrogei în perioada 969-1204*, lucrare de doctorat, București, 1998, mss. p. 12-14.

14. *Ibidem*, p. 15.

15. N. Bănescu, *Les duchés byzantins de Paristrion (Paradunavon) et de Bulgarie*, București, 1946, p. 106.

16. O. Damian, în CCDJ, 13-14, 1995, p. 219-220.

17. Gh. Mănușu-Adameșteanu, *op. cit.* p. 23.

18. Idem, în Pontica 25, 1992, p. 406, nr. 67.

19. I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei*, 3, București, 1971, p. 71-93.

MONNAIES BYZANTINES D'UNE COLLECTION DE CONSTANTZA**- Résumé -**

L'auteur présente deux monnaies byzantines d'argent. La première est un hexagramme du temps de Constantin IV, des années 668-669, la deuxième est un miliarsion du temps de Basile II - Constantin VIII, des années 977-989.

A partir des découvertes monétaires, on souligne l'importance accordée par l'Empire Byzantin à la région de L'Embouchure du Danube pendant la seconde moitié du VIIe s. ainsi que la survivance de certains centres urbains comme Mangalia et Silistra. La présence du miliarsion est attribuée par l'auteur aux troubles politiques et militaires de la fin du xe s., ce qui fait que les monnaies byzantines en metal précieux deviennent de plus en plus fréquentes dans l'espace dobroudjien.